

Tsöliaakia – HLA antigeenide paneel

Immuunanaluüsi osakond

Tsöliaakia on multigeenne HLA-seoseline haigus, mis on seotud DQ antigeenidega. Suurem osa tsöliaakia patsiente kannab HLA antigeene DQ2 ja/või DQ8, mis päranduvad perekondlikult.

HLA-DQ on antigeene presenteerivate rakkude retseptorvalk, mis osaleb immuunreaktsioonides. See on heterodimeerne molekul, mille α -ahel määratakse ära HLA-DQA1 ja β -ahel HLA-DQB1 alleelide poolt. Esineb mitmeid HLA-DQA1 ja HLA-DQB1 alleele, mille kombineerumisel tekib erinevaid HLA-DQ molekule.

Tsöliaakia-seoselised antigeenid

Antigeen		DQA1 alleelid	DQB1 alleelid	Esinemissagedus tsöliaakia patsientidel
DQ2	DQ2.2	*02	*02	1%
	DQ2.5	*05	*02	~90 %
DQ8		*03	*03:02	Pole teada

Antud antigeenid suurendavad tsöliaakiasse haigestumise riski, sest nende poolt kodeeritud antigeene presenteerivad retseptorid (DQ2, DQ8) seonduvad gliadiini valkudega oluliselt tugevamini kui teiste retseptorite molekulid. Seetõttu aktiveeritakse T-lümfotsüüte suurema tõenäosusega ning algatatakse autoimmuunne protsess.

HLA-DQ2.2, -DQ2.5 ja -DQ8 molekulide olemasolu on vajalik, aga mitte piisav tsöliaakia väljakujunemiseks. HLA osakaal moodustab umbes 50% tsöliaakia geneetilisest tagapõhjast ning HLA-DQ2 ja -DQ8 antigeenid esinevad ka 30%-l tervete populatsioonil, kellest vaid 1%-l areneb välja tsöliaakia.

Ühendlaboris määratakse kompleksanalüüsina järgmiste tsöliaakiaseoseliste HLA antigeenide olemasolu: DQ2.2 (DQA1*02, DQB1*02), DQ2.5 (DQA1*05, DQB1*02) ja DQ8 (DQA1*03, DQB1*03:02).

Katsuti	K2E/K3E-katsuti (lilla kork)
Analüüsitav kogus	1 mL
Säilivus	Veri toatemperatuuril kuus tundi, +4 °C üks nädal

Analüüsi tegemise aeg: tööpäeviti, üks kord nädalas

Analüüsimeetod: järjestusspetsiifiline polümeraasi ahelreaktsioon ja järjestusspetsiifiliste oligonukleotiidproovidega hübriidsatsioon (SSO)

Vastuse vorm

Vastavate tsöliaakia-seoseliste HLA antigeenide esinemine või puudumine:

HLA-DQ2.5 (DQA1*05, DQB1*02) Positiivne/negatiivne

HLA-DQ2.2 (DQA1*02, DQB1*02) Positiivne/negatiivne

HLA-DQ8 (DQA1*03, DQB1*03:02) Positiivne/negatiivne

Näidustus ja kliiniline tähendus

Kahtlus tsöliaakia esinemisele. Tsöliaakia-seoseliste HLA antigeenide puudumine on oluline tsöliaakia esinemise välistamiseks, nende olemasolu aga ei anna otsest alust tsöliaakia diagnoosiks.

Kadri Raudsepp / Ingrid Tagen

Muudetud 11.09.2017